

dud õhtane jut olnud, näitasid enamist meie õöse, sed unenäub, sord lahked ja naiskab, teine sord jälle koledad. Kui jutuvastja mõnda wanast sarwistust, koduskaiatest ja nende sarnatset oli rääkinud, siis ei julgend sedagi enam üksi uksele minna, ja õöseni unenägu sünntas fagedast' muumhärja suurusi sikkusi ja kassisi, kellel künime sarve pääs ja tulised sabad taga olid. Teiseksorra kuulmised töötavad lahkeid, firjud, naiskaid kuju si unenäule iluks. Kõigearvamad jutud olid meil niisugused, kus mõnikord waga soba alt koera-hamba jalga ehit käsi fogemata väljapaistis.

Meie päiwil, ma tean seda selgest', ei peeta rahwa keskel wanagaegsest jutust enam midagi lugu; se on üks mahajääitud pold, mis sedagi ei künna. Tarkuse tuuled sõeluvad igalpoolt ja tseitungid kandwad sõnumid kõigist, mis maailmas juhtub. Kes seal niipalju aega saab, ennemuistest jutu lugeda ehk teise suust kuulda? Ehk mul füür sellepärast lugejate lootust ei ole, siiski tahab täna wana Toa Saagubi mälestusest ühe ennemuistese jutu rääkida neile, "kes lugeda tahavad." Kes targemad, jätko lori lugemata, sundi ei ole sellepoolt fellegile. — Ja niiud läki otsekohje jutule.

Meie maa oli juba wanal aegl mitmesse jausje jagatud, nõnda kui praegusel maakondade nimed tunnistatakad, kui Viru, Järv, Urju, Lääne, Hiiu, Läti ja muud. Mõned teised nimed kadusid iljemine rahwa suust, ehk muudeti teisite, kui linnad ja alevid ehitati, kus siis mõnikord uus linna nimi sa ümberkaudse maakonneale osaks sai. Nõnda kuuleme

rahwa suus Paide-, Räfvere-, Pärnu- ja Mõru-maast räägitatakad, mis nimetused kõik linnadest tõusnud. Üks endine, juba muiste aegl suur ja kaugel kuulus maakond meie maal oli Luisula, kellest wanad jutud paljugi teabwad rääkida. Luisula oli enne seda aega, kui wõera maade rahwa sugud meie muru said tallama, üks kena, pik, lai ja igapidi õnnistatud maakond, pereka rahwaga. Kena linna seis siis maakonna keskel, ilusad külad ja wallad igalpool, ligemal ja kaugemal linna ümber. Mõisad ja kivid ehitati vast iljemine, kui riistiusi meie maal aset sai wõtnud. Kuidas wanem rahwas räägib, peab üks oja praegust Urju, Viru, Järv ja Tartu maab endise Luisula soba peal seisma; aga sedagi ei tea tema raeapiiri selgemalt ülesanda, kuda naab wanast olid joosnud. Rahwas näitas müll mitmes kohas suuri kiwisi ja mõnda faewandiku, mis endise Luisula raea märgideks arvati; aga kuski ei leidnud ma tõteliku tunnistähete, et kiwid ja faewandikud Luisula raea tähendasid. — Kuda kuulus maakond oma pereka rahwaga nõnda wõis ärafaduda, et näst mite wähemat märgi üle ei jäänud: se wõiks mõni meelesi imeliik olla. Uga kes aea-raamatuid pikemalt läbifatsunud, füür se teab, kui mitu kuulust riiki ja rahwa sugu soota otta lõpes, ehk nende riismed aega mõõda nõnda teistega segamine läksid, et alguse nimi ärafadus. Meie maa aearaamatute wenus on kahesja sada aastat. Mis enne seda sunnis, sest on arvast' mõni radade jälg wanema rahwa mälestusse jäänud, mis suust suhu päriti.